

**ΘΕΜΑ: Ομιλία του Πρωθυπουργού κατά την
επίσκεψή του στο Συνήγορο του Πολίτη (27.9.2001)**

I

Πέρασαν τρία σχεδόν χρόνια από την τελευταία επίσκεψή μου στο Συνήγορο του Πολίτη. Όπως θα θυμάστε, τον Οκτώβριο του 1998 είχα την ευκαιρία να χαιρετίσω την έναρξη λειτουργίας του. Είναι λοιπόν ιδιαίτερη η χαρά μου που βρίσκομαι πάλι στις σύγχρονες εγκαταστάσεις του για την αποτίμηση του έργου του.

II

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει ως αποστολή να συμπαραστέκεται κάθε πολίτη στην καθημερινή του επικοινωνία με τη Διοίκηση. Είναι ο παραστάτης του. Στις συνθήκες που επικρατούν ακόμη στην Ελλάδα η αποστολή δεν είναι ασφαλώς απλή και εύκολη, αφού η εμπειρία μας από τη λειτουργία πολλών δημοσίων

υπηρεσιών συχνά δεν είναι ευχάριστη. Κάποτε μάλιστα συμβαίνει να αποδεικνύεται τραυματική. Τα προβλήματα στην υγεία, την πρόνοια και την πολεοδομία -για να χρησιμοποιήσω ορισμένα μόνον παραδείγματα- επιλύονται συχνά με καθυστερήσεις και ταλαιπωρία του πολίτη.

Από το 1996 προωθούμε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας. Η αναμόρφωση της Δημόσιας Διοίκησης είναι βασική πτυχή του. Στο επίκεντρο της προσπάθειάς μας βρίσκεται ο άνθρωπος και προτεραιότητά της είναι η καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών του.

Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης απαιτεί όραμα και ευρηματικότητα στις επιλογές μας. Απαιτεί ένα μακρόπνοο πρόγραμμα που συνίσταται στη μεταρρύθμιση των δομών της Διοίκησης, στην ανάληψη πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη νέων δράσεων. Έπρεπε λοιπόν να αναζητήσουμε νέες αντιλήψεις, να επεξεργασθούμε πρόσφορες προτάσεις και να εδραιώσουμε νέους θεσμούς για να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις της απαιτητικής εποχής μας. Μόνον έτσι θα μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε τις χρόνιες

δυσλειτουργίες και αγκυλώσεις του διοικητικού συστήματος της χώρας μας, να διαμορφώσουμε μια Διοίκηση σύγχρονη, αποτελεσματική, κοινωνικά ευαίσθητη και φιλική προς τον άνθρωπο.

Το εγχείρημα δεν ήταν εύκολο. Έπρεπε να την απαλλάξουμε από τις απαρχαιωμένες και αντιπαραγωγικές δομές της, να καταπολεμήσουμε τη γραφειοκρατία και τις αδράνειες του συστήματος. Έπρεπε επίσης να τονωθεί το αίσθημα ευθύνης των δημοσίων υπαλλήλων, να κατανοήσουν καλύτερα τη σημαντική αποστολή τους και να συνειδητοποιήσουν περισσότερο την ανάγκη σεβασμού των δικαιωμάτων του πολίτη.

III

Ο Συνήγορος του Πολίτη αποτελεί βασική πρωτοβουλία για τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης. Η λειτουργία του αποβλέπει αφενός στη βελτίωση των όρων για την επίλυση των προβλημάτων τους και την άσκηση των δικαιωμάτων των πολιτών και αφετέρου στην πάταξη φαινομένων κακοδιοίκησης.

Η νέα ανεξάρτητη αρχή έχει, όπως επισημαίνεται στην ετήσια Έκθεσή της για το 1999, διττό ρόλο. Από τη μια μεριά λειτουργεί ως εξωδικαστικός μηχανισμός ελέγχου της Διοίκησης και από την άλλη ως μηχανισμός διαμεσολάβησης μεταξύ πολίτη και Διοίκησης. Τα όρια μεταξύ των δύο αυτών αλληλένδετων λειτουργιών δεν είναι συχνά ευδιάκριτα. Ο στόχος τους είναι όμως κοινός: η εξυπηρέτηση του πολίτη και η ενίσχυση της εμπιστοσύνης του προς τη Διοίκηση.

Το 1998 είχα τονίσει ότι η δράση του Συνηγόρου του Πολίτη πρέπει να εμπνέεται από τρεις κυρίως αξίες: α) την ανεξαρτησία, β) την κοινωνική ευαισθησία και γ) την αποτελεσματικότητα. Μόνον έτσι θα πετύχαινε στη δύσκολη αποστολή του. Σήμερα, τρία χρόνια μετά, διαθέτουμε μια καθαρή εικόνα για τη δουλειά του. Μια εικόνα που μας επιτρέπει να επιχειρήσουμε μια πρώτη αποτίμησή της.

IV

Ο Συνήγορος του Πολίτη δικαίωσε, νομίζω, από την αρχή της δράσης του τη βαθύτερη ουσία της αποστολής

του, δηλαδή την ανεξαρτησία του. Και τη δικαίωσε με δύο τρόπους. Αφενός κέρδισε την εμπιστοσύνη του πολίτη και αφετέρου διαμόρφωσε τους όρους για την εποικοδομητική συνεργασία του με τη Διοίκηση, δημιουργώντας ταυτόχρονα τις προϋποθέσεις για τη διάδοση και την εμπέδωση μιας καινούργιας διοικητικής κουλτούρας.

Δεν δίστασε έτσι να αναδείξει και να αντιμετωπίσει, με σύνεση και αποφασιστικότητα, παθολογικά συμπτώματα της Διοίκησης που χρόνιζαν και έτειναν να προσλάβουν ενδημικό χαρακτήρα. Περιορίζομαι να αναφέρω τα σημαντικότερα. Πρόκειται για τη γραφειοκρατία, τη χαμηλή παραγωγικότητα, την αποστασιοποίηση από την πραγματικότητα, την έλλειψη διαφάνειας, την ευκολία με την οποία συχνά παρακάμπτεται ή και παραβιάζεται η νομιμότητα. Με μια λέξη, την κακοδιοίκηση. Συμπτώματα που είναι όλα ξένα σε μια σύγχρονη κοινωνία και δεν έχουν θέση σε μια ευνομούμενη δημοκρατική Πολιτεία.

Επιθυμώ επίσης να τονίσω ότι ο Συνήγορος λειτουργεί στην πράξη όχι μόνον ως παραστάτης του πολίτη αλλά και ως πολύτιμος συνεργάτης της

Διοίκησης. Διαπιστώνοντας δυσλειτουργίες και παθογένειες, διατυπώνει έτσι συχνά προτάσεις για την αντιμετώπισή τους. Με αυτές αποβλέπει στο ξεπέραςμα δυσκολιών, στη διαμόρφωση νέων πρόσφορων για την εξυπηρέτηση του πολίτη πρακτικών, αλλά και -στις περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαίο- στην τροποποίηση της νομοθεσίας. Στο δύσκολο αυτό έργο θα του παράσχουμε κάθε δυνατή συνδρομή με όλα τα πρόσφορα μέσα.

IV

Στο Συνήγορο του Πολίτη υποβάλλεται κάθε χρόνο μεγάλος αριθμός γραπτών αναφορών. Επίσης πολίτες που ζουν στην περιφέρεια παρουσιάζουν τηλεφωνικά τα προβλήματά τους και ζητούν την αντιμετώπισή τους. Τα στατιστικά στοιχεία μας δείχνουν ότι ο αριθμός τους αυξάνει συνεχώς. Ακριβής εικόνα τους περιλαμβάνεται στις ετήσιες Εκθέσεις του Συνηγόρου, οι οποίες αποτελούν από κάθε άποψη χρήσιμο εργαλείο δουλειάς για τη Διοίκηση.

Η εξέταση όλων των αναφορών δεν είναι όμως πάντοτε άμεσα δυνατή. Γι' αυτό ακριβώς ο Συνήγορος αναγκάζεται εκ των πραγμάτων να τις ιεραρχεί. Προτεραιότητα δίνει σε όσες απασχολούν ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ή παρουσιάζουν μείζον ενδιαφέρον ή προσφέρονται για την πιλοτική αντιμετώπιση ζητημάτων με ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις. Είναι λοιπόν προφανές ότι σε όλες τις περιπτώσεις γνώμονα για το έργο του αποτελεί η κοινωνική ευαισθησία.

Ο Συνήγορος λειτουργεί, εξάλλου, μέσα στην κοινωνία μας. Είναι γι' αυτό ευαίσθητος δέκτης των αναγκών της και γίνεται άμεσα κοινωνός των προβλημάτων των πολιτών. Στον περιορισμένο χρόνο λειτουργίας του ανέπτυξε αξιόλογες πρωτοβουλίες. Με αυτές άλλοτε βοήθησε τη Διοίκηση να οργανώσει καλύτερα τις δράσεις της για την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων και άλλοτε έφερε στην επιφάνεια σύνθετα προβλήματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ιδιαίτερα επιθυμώ να αναφέρω την αποστολή κλιμακίου του στις περιοχές της Αττικής που επλήγησαν από το σεισμό της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1999. Το κλιμάκιο

συνεργάσθηκε δημιουργικά με τις αρμόδιες διοικητικές αρχές και συνέβαλε στην αποτελεσματική αντιμετώπιση πολλών πιεστικών προβλημάτων των σεισμοπαθών.

Ενεργώντας επίσης με δική του πρωτοβουλία, ασχολήθηκε με ζητήματα αιχμής σε περιπτώσεις που φαινόταν ότι διακυβεύεται η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα των Εκθέσεων για τους αντιρρησίες συνείδησης και για τις συνθήκες κράτησης των αλλοδαπών. Οι διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται σ' αυτές μας δείχνουν ότι ορισμένες φορές οφείλουμε να καταβάλουμε περισσότερες προσπάθειες για να φθάσουμε στο επίπεδο προστασίας που πρέπει να εγγυάται μια σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία ιδίως σε όσους ανήκουν σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.

V

Η ανεξαρτησία και η κοινωνική ευαισθησία πρέπει να συνοδεύονται από αποτελεσματικότητα. Η αποτελεσματικότητα αποτελεί άλλωστε το βασικό μέτρο για την αποτίμηση του έργου του Συνηγόρου και τη

δικαίωση της αποστολής του. Στα λίγα χρόνια της λειτουργίας του συνέβαλε στην επίλυση πολλών προβλημάτων των πολιτών, στη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας της Διοίκησης, στην καλύτερη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην καταπολέμηση της κακοδιοίκησης. Οι διαπιστώσεις αυτές ανταποκρίνονται, νομίζω, στην εικόνα που έχουν οι πολίτες από τη λειτουργία του νέου θεσμού. Αυτό ακριβώς έχει για μας μεγαλύτερη σημασία.

Τα παραπάνω δεν θα επιτυγχάνονταν ασφαλώς χωρίς τη συνεργασία του με τη Διοίκηση και την εμπέδωση, παρά κάποιες αρχικές δυσκολίες, μιας σχέσης αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Ο Συνήγορος δεν άργησε να αποσαφηνίσει, με βάση τις εμπειρίες που αποκόμιζε στην πράξη, τους στόχους και τις σταθερές για τη λειτουργία του. Έτσι πέτυχε να οριοθετήσει στο πλαίσιο βέβαια της ισχύουσας νομοθεσίας τις πρωτοβουλίες και τις πρακτικές του σε σχέση με την αποστολή και το ρόλο της Διοίκησης.

Η σχέση του Συνηγόρου με τη Διοίκηση αποδείχθηκε έτσι ότι δεν είναι, όπως εκ πρώτης όψεως φαίνεται, ανταγωνιστική. Η σχέση τους αποβαίνει

εντέλει περισσότερο συναγωνιστική. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνούμε ότι Συνήγορος και Διοίκηση έχουν τον ίδιο τελικό στόχο, την εξυπηρέτηση του πολίτη. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι ορισμένες φορές δεν παρατηρούνται μεταξύ τους τριβές. Πρόκειται ωστόσο για μεμονωμένα περιστατικά, τα οποία δεν είναι σε θέση να σκιάσουν τη συνεργασία τους.

Ο Συνήγορος ανέδειξε πολλά από τα «κακώς κείμενα» της Διοίκησης, χωρίς να αποβλέπει στη στείρα κριτική της. Με σταθερό γνώμονα την αποτελεσματικότητα στη λειτουργία του συνέβαλε στην εξυπηρέτηση του πολίτη, στη λυσιτελή αντιμετώπιση των προβλημάτων του αλλά και στην εύρυθμη λειτουργία της Διοίκησης και την προώθηση του εκσυγχρονισμού της με κάθε πρόσφορο μέσο.

VI

Αξιόλογη είναι επίσης η διεθνής παρουσία του Συνηγόρου. Οι πρωτοβουλίες που έχει αναπτύξει για τη διάδοση του θεσμού στις βαλκανικές χώρες αλλά και σε άλλες Πολιτείες που αναζητούν το βηματισμό τους προς

τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτες. Μας δείχνουν ότι η χώρα μας μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη διάδοση και εμπέδωση θεσμών που ενισχύουν τις αρχές και τις αξίες, στις οποίες δομείται η σύγχρονη Δημοκρατία.

VII

Η Κυβέρνηση εκτιμά ιδιαίτερα το έργο που έχει ήδη επιτελέσει ο Συνήγορος του Πολίτη. Εξάλλου, η Διοίκηση απέκτησε ένα αξιόπιστο συνεργάτη στην πολυσχιδή και δύσκολη αποστολή της. Αλλά και οι πολίτες προσβλέπουν με εμπιστοσύνη στη λειτουργία του για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Επιθυμώ να τονίσω ότι η φάση συγκρότησης και αναγνώρισης του νέου θεσμού υπήρξε σύντομη. Μόλις τρία χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας του, επιτελεί με πολύ καλά αποτελέσματα την αποστολή του, απολαμβάνει γενική αποδοχή και αρχίζει να ριζώνει στο διοικητικό και πολιτικό μας σύστημα.

Ο Συνήγορος του Πολίτη πέρασε ήδη στη φάση της εμπέδωσης. Στη σύντομη ζωή του πέρασε δηλαδή

γρήγορα σε νέα φάση. Σ' αυτήν πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές του, να εμπλουτίσει τις πρακτικές του, να επεκτείνει μονιμότερα τις δραστηριότητές του και σε άλλες περιοχές της χώρας και να ενισχύσει τη διεθνή παρουσία του. Στην προσπάθειά του αυτή η Κυβέρνηση θα του προσφέρει κάθε δυνατή βοήθεια.

19 Σεπτεμβρίου 2001

Dis.E(3)/OmiliaSinigor.doc/19.9.01/p.1-12/tp